مەترسی فراوانخوازی هیلالی شیعە.. ئومەد محەمەد فەرەج

ستراتیج و پیلانی هەیمەنەو پەلهاوێشتنی هیلالی مەزهەبیی شیعە، بەدەرەجە یەک بەشیعەکردنی ناوچەکەیە. وە بەدەرەجە دوو چەسپاندنی دەسەڵاتی مەزهەبیی، سیاسیی و سەربازیی شیعەیە، لە بەشێکی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست. کە بەدیاریکراوی سەرچاوەو پەلهاوێشتنی لە ئێرانەوە دەستپێدەکات و لەوێوە ڕوودەکاتە هێزە میلیشیا مەترسیدارەکانی حەشدی شەعبی لە ناوەڕاست و باشوری عێڕاق. لەوێشەوە بەرەو عەلەویەکانی سوریاو ئینجا بەرەو حیزبوڵاو بەشێکی لوبنان و ئینجا وەرەوە بۆ حوسیە شیعیەکانی یەمەن.

ستراتیجیەکە زۆر مەترسیدارە بۆ وڵاتانی هاوپەیمانان، بۆ ئیسڕائیل و دەستەکانی. وە بەشێوەیەکی گشتی بۆ تەواوی شوێنکەوتووانی مەزهەبیی سوننی و لەناویشیدا بەدیاریکراوی بۆ کورد. ئەتوانم بەیەقینەوە بڵێم هێندەی شیعە مەترسی بۆ کورد هەیە، هێندە مەترسی بۆ نەیارەکانیتری نییە. چونکە لەدیدگای عەڕەبی شیعەوە، عەڕەبی سوننە تەنها وەکو سوننەبوون، بەدوژمنی خۆی دەزانێت. بەڵام کورد هەم وەکو سوننەبوون و ناکۆکی مەزهەبیی. هەم وەکو کوردبوون و کێشەی قەومیی. هەم وەکو عەلمانی بوون و دەستی ئیسڕائیل. هەم بەهۆی ئەوەی بەشێکی زۆری خاکێکی دەوڵەمەند بەنەوت لەکەرکوک کەهی کوردەو لەلایەن عەڕەبی شیعەوە داگیرکراوە. لەسەر ئەم بنەمایانە لەچەندین لاوە شیعە، کورد بەدوژمنی سەرسەختی خۆی دەزانێت و بەیەکلایی کردنەوەی ئەم هەموو ناکۆکیە شیعەکان دەستەووەستان نەوەستاون و دەیان پیلانی مەترسیداریان هەیە بەداهاتوو لەدژی کورد. وە بەباوەڕی شیعەکان ئەگەر عەڕەبێکی سوننە جارێک خوێنی حەڵاڵ بێت ئەوا کوردێکی سوننە چەندین جار خوێنی حەڵاڵە.

پەلهاوێشتنی هیلالی شیعیی لە بەرژەوەندی هیچ وڵاتێکی غەیرە شیعیی و وڵاتانی ڕۆژئاواش نییە. بەتایبەتی بەدانیشتوانی سوننە مەزهەب لە ئێران، عێڕاق، سوریا، لوبنان و یەمەن. لەم وڵاتانەدا ئامانجی شیعەکان ئەوەیە دەسەڵاتی موتڵەق وەچنگبخەن بەئەم ئامانجەش باوەڕیان بەهیچ ڕێگەیەکی دیموکڕاسیانەو ئاشتیانەی ئاڵوگۆڕی دەسەڵات نییە، بەڵکو دەیان ڕێگەی مەترسیداریان گرتەتەبەرو بەپیلانە گڵاوەکانیان چەندین ساڵە ئاگری شەڕێکی شومیان لەبەردەرگای چەندین وڵاتی ناوچەکە هەڵگیرساندووە. جارێک لەژێر ماسکی خۆپیشاندەراندا جارێک بەناوی بەهاری عەڕەبییەوە جارێک

بەناوی شەڕی تائیفی و جارێکیش بەناوی شەڕی دژی تیرۆر. لەڕاستیدا ڕوکەشی ئەم ڕووداوانە گرنگ نین، هێندەی باتین و دیوی ناوەوەو ئامانجی پشتی ئەم ناونیشانانە گرنگە. چونکە لەتەنیشت هەریەکێک لەم ڕوداوانەدا شیعەکان خەنجەری ژەهراویان لەپشتی سوننەکان داوەو زیاتر دەسەڵاتی هیلالی شیعییان چەسپاندووە.

بەنمونە لە ٢٠١٤دا کە نوری مالیکی سەرۆکوەزیرانی عێڕاق بوو، بەئیعازی ئێران هەڵسا ڕێگەی بەداعش خۆشکردو بەپیلانێک کەچەند فەرماندەیەکی باڵای سەربازی ڕاسپارد بەنهێنی پەیوەندی بەداعشەوە بکەن کەگوایە هاوکاری داعش دەکەن و خیانەت لەسوپای عێڕاق دەکەن. داعشیش نەیزانی ئەمە پیلانی شیعەیەو بەفیعلیش فەرماندەکانی سوپا هاوکاری داعشیان کردو لەهەرێمی موسڵ سەنگەرەکانیان بە داعش چۆڵکردو کاتێکیش داعش هێرشی هێنا سوپا زەبەلاحەکە بەبێ شەڕ لەشارە سوننییەکان کشایەوەو چەك و جبەخانەکانی بۆ داعش بەجێهێشت. ئەوکات ئەمە پیلانی شیعە بوو بەپشتیوانی ئێران و بکەری پیلانەکەش نوری مالیکی بوو. هەر زووش فەرمانیان کرد کە ئەم فەرماندانەی کەمتەرخەم بوون لەشکستی سوپای عێڕاق دەبێت سزا بدرێن و کەسیش سزا نەدرا. بەڵام حکومەتی ئەوکاتی عێڕاق کەحکومەتێکی شیعیی بوو، خۆی بەناڕاستەوخۆ هەیبەتی سوپاکەی خۆی شکاندو وایکرد هاوڵاتییانی عێڕاق سوپای وڵاتەکەیان بەلاوازو شەڕنەکەرو بێمتمانە ببینن. بێئەوەی دەنگێکی ناڕەزایی لەنێو تەواوی پێکهاتەکانی عێڕاق بەرزبێتەوەو داوای ئەڵتەرناتیڤێکی بەهێزتری سوپا بکەن. ئینجا تەنانەت ڕێگەیاندا داعش لەبەغدادیش نزیکبێتەوەو هەزاران تاوانی قێزەونی جەنگ ئەنجامبدات، بەتایبەت کاتێک داعش ١٧٠٠ قوتابی کۆلێژی سەربازی کۆمەڵکوژکرد.

ئینجا مەرجەعیەتی باڵای شیعەکان عەلی سیستانی بانگەوازی بەدروستکردنی هێزێکی میلیشیایی مەزهەبی کردو بەفەتوایەك و بەدروشمی (لەبەیکە یاحوسێن) ویستی لاسەنگی هێز لەبەرژەوەندی شیعە راستبکاتەوەو لەوکاتەوە جارێکیتر ئاڵۆزی و شەڕێکیتری ناوخۆیی یەخەی عێڕاقییەکانی گرتەوە.

بەمجۆرە یەکەم هەنگاوی عەمەلی پیلانەکەیان هاویشت. کەسەرەتا خۆیان ڕێگە خۆشبکەن بەدروستبوون و هاتنی هێزێکی توندئاژۆو تیرۆریست لەمەزهەبی بەرامبەر واتا سوننە. دواتر شکستهێنان بەسوپای نیزامی خۆیان، ئینجا هەیبەت شکاندنی سوپای نیزامی دەوڵەت. دواتر دروستکردنی پاڵپشتی و دەنگی ناڕەزایی لەناو گەلانی عێڕاقدا. ئینجا بەبانگەوازێک لەلایەن مەرجەعیەتی باڵای شیعەکانەوە هێزێکی میلیشیایی، مەزهەبیی، نایاسایی و لەداعش توندڕەوتر دروستکراو

سوپای فەرمی سەربەدەوڵەتیش ئیهمالکراو تەنانەت بودجەو میزانیەی سوپا درا بەحەشدی شەعبی و تەواوی چەکە قورسەکان و جبەخانە سەربازیەکان ڕادەستی حەشدی شەعبی کران و سوپای یەکگرتوویی دەستوریش دەنوک و باڵەکانی شکان و وەکو قەلە ڕەشەیەکی دزەویش بەرگەکی ناشیرینی بەبەرداکرا، بەمەش چیتر سوپا نیزامیە زەبەلاحەکەی عێڕاق نەیتوانی وەکو هەڵۆیەکی چەنوک تیژی پێشان هێرش بەرێت.
چونکە سوپا پێکهاتبوو لە تەواوی پێکهاتە سەرەکیەکانی عێڕاق وەکو کورد، شیعەو سوننە. تەنانەت سوپاسالاری عێڕاق ژەنەڕاڵێکی کوردبوو.
هەروەها سوپا لەژێر ڕۆشنایی دەستوری عێڕاق دروستکرابوو وە تەنها فەرمانی لەدەسەڵاتی شەرعیی و یاسایی دەوڵەتیی وەردەگرت و ملکەچی ئەشخاس و حیزب و مەزهەبەکی دیاریکراو نەبوو. بۆیە ئەمە بەدڵی شیعە نەبوو وە شیعەکان دەیانویست هێزێکی مسەلەح هەبێت کە تەنێ وەلائی بە مەزهەبی شیعە هەبێت و فەرمانی مەرجەعی باڵای شیعەکان جێبەجێ بکات. بەمەش ئامانجەکەیان پێکاو لە ٢٠١٤وە هەتا ئەم لەحزەیە سوپای عێڕاق لەپەلوپۆ کراوەو دەسەڵاتی حەقیقی هێزی چەکداری بەدەست گروپە میلیشیاکانی حەشدی شەعبی شیعیەوەیە.
بەمجۆرەش ئەم دەوڵەتەی خاوەن سەروەری و دەستورو یاساو سوپایەکی تۆکمەبوو، گۆڕدرا بۆ وڵاتەکی مەزهەبیی، مەرجەعیی و میلیشیایی.
لەوکاتەوەش حەشدی شەعبی دەسەڵاتی موتڵەقی عەسکەری گرتە دەست بەشێوەیەکی شاراوەو غەیرە موباشەڕ ڕاگەیاندنی شەڕی مەزهەبیی شیعە و سوننەبوو. شەڕەکەش هاتە بەردەرگای سوننەو هەزاران موسوڵمانی سوننە بەشێوەیەکی تراژیدیاو قێزەون کوژران. هەروەها شیعە توانی ئەم دەرفەتە بقۆزێتەوەو بەپاساوی مەترسی داعش دەسەڵاتی هیلالی شیعیی فراوانبکات و سوننەی لەدەسەڵات دورخستەوەو گورزێکی زۆر کوشندەو کەمەرشکێنی لەسوننەدا. وە بەپاساوی شکست و بەرگرینەکردن، سوپای عێڕاقی لاوازو بێهەیبەت کردو خۆی جێگەی دەسەڵاتی عەسکەری گرتە دەست. دواتر بەپاساوی ئەنجامدانی ڕیفراندۆم بەسەربەخۆیی کوردستان، هێرشی کردە سەر کوردو تەواوی هەرێمی کەرکوک و دەوروبەری داگیرکردو سەدان هاوڵاتی سڤیلی کوردو پێشمەرگەی کوشت.
وەکچۆن پاشەکشەی بەسوننە کردو سنوری بەفراوانخوازی سوننە دانا، ئاوها کوردیشیان هێندە لاوازکرد کە بەرەوپێشچونەکانی دەسەڵاتی سیاسیی کوردیان بیست ساڵ گەڕاندەوە دواوە. ئەگەرچی بەدرێژایی سی ساڵی ڕابردو هەردوک حیزب و بنەماڵەی حوکمڕانی کوردی "یەکێتی بنەماڵەی تاڵەبانی" و "پارتی بنەماڵەی بارزانی" نمونەی حوکمڕانیەکی زۆر ناشیرین و دیکتاتۆرانەیان نیشانی هاوڵاتیانی کوردو دونیا داوە. وە ئەوانیش لەکەرکوک جگە لەدزینی نەوتی

ناوچەکەو کوشتن و ڕفاندن و تەقاندنی خەڵکی ناوچەکە هیچ کردەوەیەکی جوانیان نەکرد. بەڵام لێرەدا بابەتەکەی من لەسەر ئەوان نییە.

قسەی من لەسەر هێزی مەزهەبیی و میلیشیایی نانیزامییە. وە یەکێتی و پارتیش لەم چوارچێوەیەدان، ئەوانیش دوو هێزی میلیشیایی و نانیزامی و توندئاژەو چەتەییان هەیە. کە خاوەنی مێژوویەکی ڕەشن بەتاوانی جەنگ. بەڵام حەشدی شەعبی زۆر پڕ مەترسیترەو لەسەر بنەمای ئەم تاوانە قێزەونانەی کە بەرامبەر کوردو سوننە کردنی، ئەوا حەشدی شەعبی لەداعش توندڕەوترو تیرۆریستترە. هەروەها حەشدی شەعبی تەنها گروپێکی مەزهەبی شیعە نییە، بەڵکو شیعەکان لەپێناو فراوانخوازی هیلالی شیعیی چەندین هێزی چەکداری توندڕەویان هەیە کە ئینتیماو وەلائییان تەنها بە شیعەو مەرجەعە باڵاکانیان هەیە. ئەوانیش بریتین لە: سوپای قودسی ئێران، گروپی میلیشیایی حیزبوڵڵای لوبنانی، گروپە میلیشیاکانی حوسییەکانی یەمەن، عەلەوییە شیعەکان لەسوریاو حەشدی شەعبی لەعێڕاق. بەڕای من حەشدی شەعبی لەهەموو ئەمانە مەترسیدارترەو سەبەری ئەو مەترسییەش لەسەر سەری ئەوانەیە کە لەژێر چەتری غەیری شیعە خۆیان حەشارداوە. پرۆسەی بەشیعەکردن و فراوانخوازی هیلالی شیعیی بەچەندین ڕێگەی جۆراوجۆر ئەنجامدەدرێت. ئەم ئەرکە لەعێڕاق بەحەشدی شەعبی سپێردراوەو ئامانجی داگیرکردن و پەلهاوێشتن و فرانخوازیان هەڵگرتووه، هەرشوێن و وڵاتێکیشیان داگیر کرد بە ئاسانی دەستبەرداری نابن.
نمونەی کەرکوک و دووزخورماتوو و دەوروبەری زیندوترین و تازەترینن. کە لەدوای خیانەتە گەورەکەی تاقمێکی بنەماڵەی جەلال تاڵەبانی گۆڕبەگۆڕو خائین. وە دوای هەڵاتنی سەرانی یەکێتی و پارتی و ڕوداوەکانی دوای ١٦ی ئەکتۆبەر هەتا ئەم لەحزەی من ئەمە ئەنوسم، حەشدی شەعبی ڕۆژانە لەناوچە کوردییەکان تاوانی دژی مرۆڤایەتی ئەنجامدەدات، کوردەکان دەردەکات و زەوییەکانیان داگیردەکات، لەژێر بەرگو ناوی داعش هێرش دەکەنە سەر گوندە کوردەکان و پیاوەکان دەکوژن و دەستدرێژی سەکسی دەکەنە سەر ژنانی کورد. یەعنی بەجۆرێک پرۆسەی تەعریب و گۆڕینی دیمۆگرافیای ناوچەکانی کەرکوک بەردەوامە کە ئاوا بڕوات لەچەند ساڵی داهاتودا کورد ئەبێتە کەمینەیەکی زۆر کەم و بەهەتاهەتایە ئەم ناوچە ستراتیجی و دەوڵەمەندو ئاوس بەدەریایەک نەوتی ژێر خاکەکەی لەدەست دەدات.